

De oprichting van TOS-Actief

Of ze nu klein en bescheiden zijn, of groot en elitair: sommige voetbalclubs van omstreeks een eeuw oud zijn erin geslaagd een eigen identiteit te creëren en te handhaven. Het kleurrijke Amsterdamse clubje TOS-Actief is er daar een van. De TOSers zijn het lokale voetbal al ruim honderd jaar lang trouw gebleven. TOS verloor geregeld, maar de vereniging heeft zich nooit laten verslaan. Waar talloze andere clubs in de loop der tijden zijn omgevallen, staat TOS-Actief nog altijd fier overeind. Een vrij unieke prestatie zelfs. TOS-Actief is een echte Amsterdamse club die dankzij de grote inzet van vrijwilligers nog steeds bloeit. Inzet en vindingrijkheid, en het diepste besef dat plezier en niet alleen winnen het hoogste doel is, zijn de ingrediënten die TOS-Actief 'groot' hebben gemaakt. Dat is het levenselixir — de identiteit — waarop alles is terug te voeren. De rode draad van volharding en gezelligheid.

Op 18 oktober 1912 kwamen in de kelder van mandenmaker Sligting in de Lange Leidsedwarsstraat enkele jonge mensen bij elkaar. Doel was het oprichten van een voetbalclub. Het gewone volk had het voetbal ontdekt. De jongemannen die bij elkaar kwamen waren onder andere Jan Hulscher, de gebroeders H. en P. Voswijk, de gebroeders Smit, M. van Gelder en W. Boorsma. De kelder diende als vergaderruimte en de leden vonden een zitplaats op de manden of op de grond. Jan Hulscher werd de eerste voorzitter.

Elke zaterdagavond was er clubavond in 'Het Wapen van Amsterdam' in de Oude Brugsteeg. De penningmeester liep dan rond om de contributies en donaties op te halen bij de wanbetalers. Werd er niet tijdig betaald door de leden dan moest de club uitstel van betaling vragen voor de terreinhuur zodat er toch op zondag gevoetbald kon worden.

De clubleden begonnen zonder een vast speelterrein. De ene keer moesten ze naar Sloterdijk om te spelen, dan weer naar de Schagerlaan, op de plek van het huidige Amstelstation, of over het IJ naar Amsterdam-Noord. Het was behelpen in die beginjaren. Met water uit de sloot moest je je wassen, een klein hokje of stal diende als kleedkamer en de velden waren vaak modderig en oneffen.

Iedere zondagmorgen was M. van Gelder, bijgestaan door enkele getrouwen, al op het veld om de krijtlijnen te trekken, de ballen op te pompen, doelpalen te plaatsen en meer werkjes die nu eenmaal gedaan moeten worden. Het trekken van de krijtlijnen was al een werk op zich. Een mannetje liet het krijt tussen zijn handen door in een keurig straaltje langs een touw lopen. Vlak achter hem liep een ander met een ketel water die het krijt nat moest sprenkelen om wegwaaien te voorkomen. Dit karwei nam uren in beslag.

In de periode 1870-1900 werd Amsterdam enorm uitgebreid. Industriële revolutie, verstedelijking en bevolkingsgroei deden hun werk. De omliggende weilanden werden bouwrijp gemaakt, de sloten gedempt en omgetoverd tot straten. Zo ontstonden de Dapperbuurt en de Pijp — de later verguisde negentiende-eeuwse wijken met hun saaie straten, die destijds nog door geen gezondheidscommissie of schoonheidscommissie werden gecontroleerd.

Op 6 september 1920 kwamen wederom enkele jongemannen bij elkaar om een voetbalclub op te richten. Dat gebeurde door heel Nederland en dit keer in de Von Zesenstraat in de Dapperbuurt. Misschien een straat met weinig afwisseling, maar wel een brede, waar je goed kon voetballen. De oprichters van wat Actief zou gaan heten, speelden geregeld op straat met een Perry-balletje. Ondanks het fijne voetballen in de straat met z'n weinige verkeer werd het tijd voor iets wat op een veld leek, en echte ballen, liefst 'vijffies'.

Zeven jongens gaven zich al snel op als lid: F.J. Dalmeijer, Ad Geerlig, G. Huisken, G.J.H. Donker, L. Lensing, A. Nikkels en J. Peet. Maar er was een oudere man nodig om de 'club' te leiden. De jongens bezochten een zekere heer Doggers. Die was kinderloos en had dus wel enige tijd over. Doggers nam de leiding inderdaad op zich en werd gebombardeerd tot voorzitter, secretaris én penningmeester. Maar voor een elftal waren nog enkele leden nodig. Op 2 oktober 1920 was het zover. Met de komst van C. Smit, J.A. van Bochove, P. Koedijk en I. van Hameren was het elftal compleet en kon met het spelen van wedstrijden worden begonnen. Op een zandterrein in de Indische buurt, dat diende als veld, streed het jonge elftal tegen andere buurtclubs. Al gauw toerde het team naar andere delen van de stad. In 1922 had de club al dertig leden en was het aantal donateurs gestegen naar 56.

Vaak moesten de pioniers om zes uur 's morgens hun bed al uit, om als een haas naar het veld te gaan. Niet dat het veld naar latere maatstaven veel voorstelde — meestal was het een zandvlakte — maar er moest altijd rekening worden gehouden met de mogelijkheden dat anderen er eerder waren. Dan was het begeerde zand al bezet en kon er voorlopig niet worden gespeeld. Snel werd er omgekleed in een stal, schuur of café, en dan kon de wedstrijd beginnen. In 1923 wilde Actief iets beters dan het zandterrein in de Indische buurt. Het clubje werd onderhuurster bij ADW dat een grasterrein bezat aan de Kruislaan. Echt gras!

In het seizoen 1923-1924 mocht Actief alsnog toetreden tot de Amsterdamse Voetbalbond (AVB): het voorportaal van de voetbalhemel, de Nederlandse Voetbalbond. Actief begon met drie elftallen. Er werden ook prijzen gewonnen en Actief kwam deze jaren op de 31ste plaats te staan in een rijtje van 88 clubs; niet onaardig. Omdat een prijzenkast al bijna een must werd, leverde een lid van Actief, dat meubelmaker was, een mooi exemplaar af.

In 1929 sloeg de crisis op een andere manier toe. In oktober van dat jaar stortte de aandelenmarkt in de Verenigde Staten in, met als gevolg dat de met elkaar vervlochten economieën aan beide kanten van de Atlantische Oceaan in een recessie raakten. Vooral Nederland werd de dupe: door het financiële beleid van de regering-Colijn groeide de werkloosheid enorm. In 1932 telde Amsterdam al vier maal zoveel werklozen als in 1929, en in de jaren daarop zou dat nog erger worden. Dit resulteerde in klemmende armoede, vooral in werklozengezinnen.

Hoe Actief de jaren dertig doorkwam? Verre van eenvoudig. Leden vertrokken, net zoals bij TOS, vanwege de crisis. In 1938 wist Actief kampioen te worden van de derde klasse. Toch kon Actief eigenlijk niet meer alleen verder. De club ploeterde nog een jaar voort, zoals eigenlijk op veel plekken in Amsterdam ploeteren het motto was geworden, tot ook Actief in 1939 voor de keuze stond tussen opheffen en fuseren. Op dat moment liep men Cornelis Kok tegen het lijf, voorzitter van Tot Overwinning Streven (TOS).

Het waren verwarrende, moeilijke tijden. In deze verdeelde stad, en onder de donkere wolken van een dreigende oorlog in Europa, gaven de voorzitters van TOS en Actief elkaar de hand. De ontmoeting tussen Cornelis Kok en Doggers was geen toeval: ze reageerden beiden op een advertentie. **De sfeer tussen de twee clubs was goed en dat leidde op 1 augustus 1939 tot een fusie.** Cornelis Kok wordt de eerste voorzitter van deze nieuwe combinatie.